SINT-MAARTENSSTOET 2026

INFORMATIEBROCHURE

VOORWOORD

Het Sint-Maartenscomité van Ardooie probeert ieder jaar het Sint-Maartensfeest op een degelijke, verzorgde wijze voor te bereiden. Getuige hiervan zijn:

- een deugddoende en onvoorspelbare Sint-Maartensavondwandeling
- kindernamiddag
- het feestgebeuren in de reuzentent op het Polenplein
- een ruim animatieaanbod
- de kwaliteitszorg voor onze stoet

Precies voor deze stoet is deze brochure klaargemaakt, opdat u samen met uw vereniging of groep, de kwaliteitszorg voor een mooi verlichte en tevens unieke avondstoet met ons wil delen.

Het is de bedoeling om, in samenwerking met verscheidene verenigingen en of groepen, een themagerichte stoet rond het leven van Sint-Maarten te bouwen. Om uw keuze binnen het Sint-Maartensthema eenvoudiger te maken, bieden wij u graag enkele pagina's informatie aan over heel wat facetten over het leven van Sint-Maarten; levensloop of wie was Sint-Maarten, Sint-Maarten als patroonheilige, folkloristische elementen rond Sint-Maartensdag, enz.

Uiteraard hopen wij dat deze informatiebundel u op ideeën brengt om een mooie groep te vormen of een praalwagen voor onze stoet te maken. Niets belet echter dat de deelnemers aan de stoet zelf op speurtocht gaan in hun fantasie. Eigen creativiteit en spontane ideeën willen wij heel graag een kans geven.

Wij weten zeker dat wij op u kunnen rekenen en wensen u veel succes en goede moed!

HISTORIEK VAN SINT-MAARTEN

In de vierde eeuw leefden in Hongarije een man en een vrouw. Ze woonden in de stad Sabaria. Toen ze een kindje kregen, zei de moeder: “Wat een mooie zoon! Hoe zullen we hem noemen? De vader zei: “Ik ben soldaat en onze zoon moet soldaat worden net als ik. We zullen hem Maarten noemen.” Maarten komt namelijk van Martinus, een Latijnse naam die ‘krijgshaftige’ of ‘moedige’ betekent.

In zijn kindertijd speelde Maarten het liefste rovertje en ridder en keek erg naar zijn vader op. Toen hij 15 werd, verhuisden zijn ouders van Hongarije naar Italië. Maarten was een stoere kerel. Op een dag ging zijn vader hem voorstellen aan de hoofdofficier. Hij sprak: “Kerels als jij kunnen we hier goed gebruiken.” Maarten vond dat uiteraard een hele eer en aanvaardde het voorstel. Hij kreeg zijn wapenuitrusting. Een hele tijd later werd hij bevelhebber over honderd ruiters.

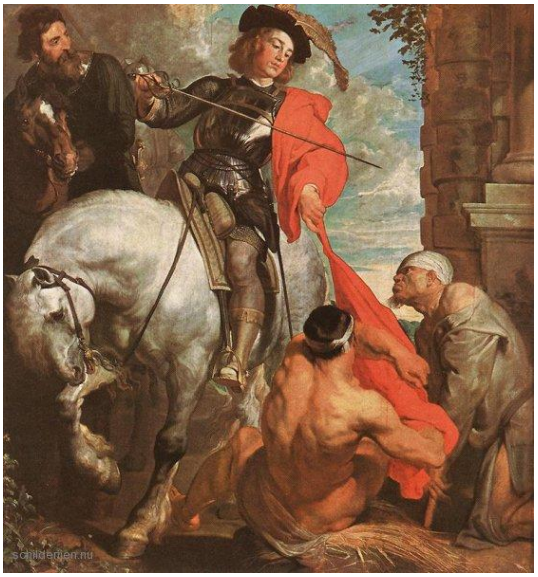

Vlak voor een winter kwam er een bevel van de keizer: “Maarten moet met zijn soldaten naar Frankrijk rijden.” Onmiddellijk verzamelde hij zijn soldaten en trok van Italië naar Frankrijk. Na ettelijke weken kwamen ze in Frankrijk aan. Ze reden naar de stad Amiens. Daar zat een man aan de stadspoort te bedelen. Hij was naakt en bibberde van de kou. Toen Maarten hem zag, kreeg hij medelijden. Hij deed zijn mantel af en sneed met zijn zwaard de mantel in twee stukken. De ene helft gaf hij aan de naakte man. De nacht erop zag hij in een droom Jezus Christus, bekleed met de ene mantelhelft, die hij aan de bedelaar had gegeven. Als gevolg van zijn droom gaat Maarten naar de bisschop van Amiens. Maarten, een heiden, bekeert zich tot het Christendom en laat zich dopen.

Twee jaar later stuurde de keizer boodschappers uit met het bericht: “Dit is een bevel van keizer Julianus. Alle soldaten moeten naar Worms.” Een dienaar van de keizer riep de soldaten één voor één bij hun naam. Allen, ook Maarten, moesten voor de keizer gaan staan en zweren dat ze onbevreesd ten strijde zouden trekken tegen de Germanen. Maar Maarten weigerde dit te doen uit Christelijke overtuiging. Hij legde zijn helm, schild en zwaard voor de voeten van de keizer en verdween.

Maarten is nu veertig jaar en wil naar Poitiers, naar bisschop Hilarius. Hij gaat bij hem in opleiding en laat zich wijden tot priester. Als missionaris kwam Maarten terecht in de buurt van Tours. Daar wou hij een poos blijven. Hij leefde er als kluizenaar in een boshut. Hij kreeg vlug de aandacht van de boeren rond het bos. Ze vroegen hem af en toe wat mee te helpen. Na lang beraad deed Maarten dat graag en al snel werd hij geliefd door alle mensen. Op een keer sprak hij enkele jongeren aan en vroeg: “Beneden in het dal wonen heel wat oude en zieke mensen. Ik kan niet meer alleen voor hen zorgen. Zouden jullie mij willen helpen?” Ze trokken een grijze

pij aan, net als Maarten en trokken samen op. Het werden de broeders van Maarten. Na één jaar werken, wilden de broeders een vaste stek bouwen. Nog in datzelfde jaar bouwden ze een klooster in Ligugé. Het was het eerste klooster in Frankrijk en zelfs het eerste in Europa.

Maarten had zo'n goede naam dat op zekere dag de plaatselijke bevolking en de clerus aan hem wellicht de belangrijkste vraag uit zijn leven stelden. De bisschop van Tours was gestorven en men had dringend een opvolger nodig. Maarten kreeg de kans, maar weigerde aanvankelijk die taak op zich te nemen. Na een week van bezinning en gebed en na gesprekken met vele vrienden nam hij deze taak toch aan. In de maanden die daarop volgden, kregen de broeders geen rust. Hun klooster werd te klein omdat steeds meer mensen in de voetsporen van Maarten van Tours wilden treden. In het klooster van Marmoutier waren veertig kamers, cellen genaamd. In één van die cellen trok Maarten zich geregeld terug. Het bisschoppelijk paleis was hem te groot en te deftig geworden. Maarten trok er geregeld op uit en in de steden die hij bezocht, ontfermde hij zich het meest over de verlaten weeskinderen, vandaar dat men hem de naam van kindervriend gaf. Ook kwam hij op tegen het onrecht dat de landheren pleegden ten over staan van de pachters, meestal boeren. Hiervoor reed hij zelfs naar Trier om keizer Maximus in te lichten. Hij hield nu eenmaal niet van corruptie en onrechtvaardigheid… een thema dat vandaag de dag nog steeds brandend actueel lijkt.

Toen hij voelde dat hij ging sterven, trok hij zijn bisschopskleren uit, zette zijn staf in een hoek en vroeg aan zijn medebroeders om hem nog een keer naar buiten te dragen. Toen sprak hij: "Als ik sterf, zeg dan niet dat ik een man van grote daden was…" Hij stierf op 11 november 397 op tachtig jarige leeftijd en werd in Tours als "apostel van de vrede" begraven. Later bouwden de broeders een kapel boven het graf dat snel uitgroeide tot een bedevaartsoord.

LEVENSLOOP VAN SINT-MAARTEN

1. Geboorte van Maarten in Sabaria, een stad in Hongarije. Hij is de zoon van een ruitersoldaat.
2. De **kindertijd van Maarten**. Als kind speelde hij vaak met een zelfgemaakt houten zwaard en een papieren helm. Hij speelde met een stokpaardje krijger.
3. Maarten legde als 15-jarige de eed af als **soldaat** bij de hoofdofficier van het Romeinse leger.
4. Maarten wordt kapitein in het leger. Hij trekt te paard naar Gallië (Frankrijk). Hij krijgt ook een knecht die hem bijstaat.
5. Maarten scheurt een stuk van zijn mantel af en geeft het stuk aan een arme **bedelaar**. Dit speelt zich af bij de stadspoorten van Amiens.
6. Maarten weigert te vechten tegen de Germanen en neemt ontslag uit het leger.
7. Maarten wordt **kluizenaar**; hij laat een pij stikken, trekt zich terug bij de dieren en bouwt een hut.
8. De boeren komen Maarten vragen om op de kinderen te passen wanneer zij de oogst binnenhalen.
9. Maarten sticht het eerste Franse klooster en kiest een aantal medebroeders.
10. Maarten en zijn broeders worden in het klooster vaak overvallen door rovers-bendes.
11. Maarten laat een klooster bouwen bij Ligugé in **Frankrijk** en sticht daar zijn broederorde, de eerste van Europa.
12. Twaalf mannen vragen Maarten of hij bisschop van Tours wil worden. Aanvankelijk weigert hij en verstopt zich tussen de **ganzen**.
13. Maarten gaat als bisschop veel op **reis** en bezoekt vooral de armen.
14. Maarten laten **boeren** vrij die opgesloten zaten in de stadstoren en die door de leenheer werden gevangen genomen omdat ze hun pacht niet konden betalen. Verwijzing naar: *Het Sint-Maartenslied; de TORRE goat mee noar Gent…*
15. Maarten sterft op 80-jarige leeftijd en gaat op as liggen als teken van eenvoud en wordt naar zijn laatste wens begraven als de armste der armen.

FOLKLORISTISCHE ELEMENTEN

Er zijn rond Sint-Maarten heel wat folkloristische elementen. Ook in onze gemeente komen er heel wat aan bod. Een overzicht…

- Lichtstoet met fakkels en andere lichtbronnen
  - *een lichtstoet doorheen de gemeente*

- Muziekkorpsen en volksdansgroepen
  - *elk jaar doen er meerdere muziekkorpsen mee aan de stoet*

- Bietenlantaarns
  - *jaarlijkse bietenwedstrijd door de jeugdraad*

- Verbranding van Pietje Pek
  - *net voor het vuurwerk verbranden we Pietje Pek*

- Vuurwerk en vuurspuwers
  - *na de verbranding van Pietje Pek is er een groots vuurwerk in het volkspark*

- Sint–Maartenskoeken, -taart, -gebak
  - *na de stoet is er koekenverdeling voor alle kinderen*

- Vlaggenzwaaien
- Het Sint–Maartenslied
- Gevelversiering met lampions en kaarsen

Verder nog:

Sint-Maartensvuur, proeven van wijnen, slachten van een vetgemest varken, zon, licht, water en vuur als natuurelementen, heksendrank, magie: heksen, reuzen, duivels, druïden, boze geesten en spoken,

Het Sint-Maartensvuur

Vroeger liepen de kinderen op Sint-Maartensavond van huis tot huis om hout en alles wat brandbaar was te verzamelen. Terwijl ze dit deden, zongen ze liederen met als thema's vuur, warmte en lekkernijen. Het verzamelde hout werd opgestapeld en in brand gestoken. De Sint-Maartensvuren hebben een onduidelijke oorsprong, sommigen zien het als offervuren gebaseerd op heidense gebruiken. Bij de oude Germanen was hij de meest aanbeden Godheid. Ter ere van hem stak men bij het begin van de winter brandstapels aan. Er waren heidense feesten met offergaven, het volksgebruik werd door de christenen overgenomen, de afgoderij maakte plaats voor andere motieven. Een geslaagde oogst of ter vrijwaring van ziekten bij het vee, andere verklaringen zijn minder bekend, men ziet het als een feest om het naderen van de winter.

Eertijds trok op Sint-Maartensavond de schooljeugd van huis tot huis om brandstof, hoofdzakelijk hout en turf, in te zamelen onder het zingen van bedelliederen. De verzamelde brandstof werd opgestapeld en rond het vuur dansten de kinderen en sprongen door de vlammen hen. Ook dan werden liederen gezongen, vandaar hoogstwaarschijnlijk het Ardoois Sint-Maartenslied.

Het feest van Sint-Maarten valt samen met het einde van de aardappeloogst en dus met het begin van de winter. Het Sint-Maartensvuur vindt dan ook zijn oorsprong in de verbranding van het droge aardappelloof.

11 NOVEMBER: SINT-MAARTENSDAG

Zegswijzen – spreuken

- Op Sint-Maarten slacht de arme zijn zwijn, komt al te samen en drink nog wat wijn
- Sint-Maarten, koeken en taarten. Brood en wijn voor Sint-Maartenszwijn
- Gewin doen als Maarten: drie zwarte schapen geven voor één wit
  = denken een voordelige ruil te maken, maar in werkelijkheid schade lijden.
- De pijp aan Maarten geven
  = sterven of ook opgeven

Weerspreuken, Sint-Maarten als weerheilige

Toen Sint-Maarten, na het wegschenken van zijn legermantel, door zijn oversten gestraft werd, werd hij halfnaakt aan een boom gebonden om gegeseld te worden. Hij had het koud, maar God stuurde zonnestralen om hem te verwarmen en zo ontstond het Sint-Maartenszomerke. Dit is een korte periode van mooi weer rond 11 november of het laatste na-zomerke van het jaar.

Sint-Martinus is een weerheilige. Daarvan getuigen onder meer volgende spreuken:

- Is er met Sint–Maarten nog loof aan de bomen, zo mag je van een lange winter dromen.
- Sint-Maarten moet zijn zomerke geven.
- Al moet Sint–Maarten een mantel dragen, hij moet toch nog wandelen in zomerse dagen.
- Als het op Sinte–Maarten zonnig was, moest men zich aan een strenge winter verwachten.
- Als met Sint-Maarten de ganzen op het ijs staan, zullen ze met Kerstmis door het ijs gaan.

SINT-MAARTENSTHEMA...

In deze brochure vindt u heel wat ideeën om uit te werken. Wanneer je één van deze ideeën kiest, kom je sowieso al in aanmerkingen voor de extra premie van het Sint-Maartensthema (uitleg premiestelsel: zie pagina 14-15)

Omwille van zijn grote verdiensten, werd hij de eerste niet-martelaar die als heilige vereerd werd. Hij is nu nog steeds de **patroonheilige** van:

- soldaten, militairen
  - → *soldaten kunnen uitgebeeld worden in historische of hedendaags context (bijvoorbeeld hedendaags: soldaten die naar oorlogsgebied gestuurd worden)*
  - → *scenario's uit het leger,…*
- dienstweigeraars
- ruiters
- kooplui
  - → *marktkramers, leurders die hun goederen te koop aanbieden,…*
- wijnhandelaars (wijnvaten,…)
- hotelhouders, herbergiers (leuke cafébazin,…)
- bedelaars (clochards in Parijs,…)
- uitgestotenen
  - → *één leerling wordt uitgestoten in de klas*
  - → *groep met dezelfde uniformen of (sport)shirts, één persoon heeft een opvallend ander uniform aan*
  - → *uitgestoten volkeren, zie de internationale politiek*
- gevangenen (kooi met gevangenen), kluizenaars
- reizigers, toeristen
  - → *uitbeelding van personen met elk een verschillende nationaliteit*
  - → *toerist: een ' Jap' die foto's neemt*
- pelgrims, bedevaarders (mirakel te Lourdes)
- beddepissers (bed op wielen met bedpan)
- hospitalen en verpleegsters
  - → *verhaal met een doodzieke met aan het ziekbed een dokter, pastoor,…*
- kleermakers, wevers (oude getouwen)
- kinderen (stripfiguren, sprookjeswereld, kinderprogramma's,…)
- seminaristen
  - → *pastoorskledij*
  - → *witte paters met lange, witte baarden*
  - → *scène uit het kloosterleven, vb. ' zijn kap over de haag hangen'*
- drinkers of drinkebroers, wijnproevers

- huisdieren, ganzen
  - → *dieren op een wagen of de ark van Noë*
- vuurspuwers
- pottenbakkers (wagen met allerlei potten)
- slachters (beenhouwers, het slachten van een vetgemest varken)
- boeren
  - → *de akkers bewerken 'en de boer hij ploegde voort…', zaaien, oogsten*
- boogschutters
  - → *folklore van een schuttersvereniging: inhaling van 'de keizer'*
  - → *Willem Tell met de appel*
  - → *gevecht met boogschutters,…*
- molenaars
  - → *graan malen,…*
  - → *het verhaal van Don Quichotte*
  - → *milieu: 'windmolens' aan de zee of een scène met milieuactivisten*
- zware zieken

Verder zijn er nog **<u>enkele algemene zaken</u>** die in aanmerking komen:

- Frankrijk (typische Franse elementen; Eiffeltoren, wijnbouw, …).
- ontwikkeling en verandering
  - → *de zeven magere en de zeven vette jaren*

Tot slot wordt Sint-Maarten vaak aangeroepen voor **bepaalde kwaaltjes of feiten**. Ook hier kan je misschien een idee vinden om een thema uit te werken.

- koortsstuipen
- wormen
  - → *verhaal met zieken: de verpleegster haalt een lintworm uit de zieke*
- bedwateren
- wenende kinderen
  - → *Sint-Maarten heeft iets lekkers aan de kinderen, zij stoppen met wenen*
- slangenbeten
- impotentie en onvruchtbaarheid
  - → *slaat op mensen maar ook op groenten: plagen op de akkers(mislukte oogst)*
  - → *viagra*
- pijnlijke voeten
- belroos, uitslag

WAT VERDUIDELIJKING

In de vorige pagina's worden bepaalde woorden, begrippen en zinsneden gebruikt. Wellicht stelde u zich de vraag: "Wat heeft dit nu eigenlijk met Sint-Maarten te maken?" Denk maar aan de slangenbeten…

Hierna wordt gepoogd om enkele begrippen uit te leggen.

- Sint-Maarten wordt aanroepen voor **slangenbeten**.

  Onder keizer Constantinus, bloeide in de kerk het arianisme, een leer die voorhoudt dat Jezus Christus wel mens, maar geen God is. Bisschop Hilarius, tegenstander van het arianisme, wordt verbannen. Ook zijn leerling Maarten wordt vervolgd. Zij trekken zich terug op het eiland Gallinaria, onbewoond omwille van de vele slangen. Maarten leeft er ondanks de slangen en in moeilijke omstandigheden een kluizenaarsbestaan. Na deze periode van ballingschap vestigden zij zich in Poitiers.

- Sint-Maarten is patroonheilige van **de reizigers of toeristen**.

  Op een gegeven ogenblik kreeg Maarten voor de tweede maal in zijn leven een droom met een boodschap van God. Hij kreeg de opdracht om een reis te maken naar zijn ouders, om hen te bekeren. Zij waren heidenen. Op een herfstdag verlaat Maarten Poitiers, voor een voetreis van 1600 km, dwars door Europa. Tijdens deze reis geeft hij zijn ogen de kost en wordt hij een goed vogel- en natuurkenner.

- Sint-Maarten is patroonheilige van de **dienstweigeraars**

  Onder keizer Julianus weigert Maarten om mensen te doden. Daarna verliet hij het leger.

- Sint-Maarten is patroonheilige van de **hospitalen** en **verpleegsters**

  dankzij de liefdadigheid van Maarten

- Sint-Maarten is patroonheilige van de **kleermakers**

  het verhaal van het verscheuren van de mantel

- **Druïden**

  Als bisschop heeft Maarten succes bij de bevolking in Gallië. Zijn levenswijze, zijn kennis van de natuur, zijn respect voor het leven en zijn geneeskundige gaven sluiten aan bij hun traditie waarin de druïden zo'n belangrijke rol speelden. Maarten is als het ware een druïde van Christus.

- **Lekkernijen**

  Bij de Sint-Maartensviering ontvangen de kinderen echter geen speelgoed, maar wel de vermaarde Sint-Maartenskoeken.

- Slachten van een vetgemest varken

  Vroeger werd er rond zijn naamdag op de boerderijen een vetgemest varken geslacht. Vermits eertijds Sint-Maartensdag de eerste dag was van de joeltijd(=een feest gebaseerd uit de tijd van de oude Germanen, aanvang van de winter, toen half november), een feestdag dus, werd er meestal zwaar getafeld. Ook de jeugd feestte, maar ging liefst bedelzingen. Ze sneden uit een pompoen of grote biet een gezicht, plaatsten daarin een brandende kaars, en zo trokken ze al zingend van deur tot deur.

Het Sint-Maartenslied

Sinte-Moartens avond,
de torre goa mee noar Gent.
De boerkens bak'n de wafels.
Ze zit'n zoa geern' omtrent.
Stookt vier, moakt vier,

Sinte-Moart'ns komt olier,
al in zijnen blot'n arme.
Hie kroop al in 't hoekske.
Hie kreeg 'n beuterkoekske.
Hie kroop al onder de zoldertrap
en hie kreeg ne skip in z'n gat.

Buys, buys, buys
Is Sinte-Moart'ns thuys?
Nèj, hie zit in 't achterhuys…

(te zingen in het Ardoois dialect)

PREMIESTELSEL

Elke deelnemer aan de stoet ontvangt een **startpremie**. Deze premie wordt uitbetaald na de informatievergadering van vrijdag 23 oktober door overschrijving op de bankrekening.

- Deelnemer van Ardooie: **€ 175**
- Deelnemer van buiten Ardooie: **€ 125**
- Ardooise basisscholen met >60 deelnemers: **€ 500**

Het (officiële) postadres van de vereniging bepaalt of een vereniging van Ardooie is of niet.

Naast de startpremie zijn er nog enkele **extra premies** te verdienen:

- **Algemene beoordeling**

  Elke deelnemer wordt door de jury beoordeeld. In hun beoordeling houdt de jury rekening met de volgende elementen: opbouw van de groep of wagen, kledij en versiering, acts op of naast de wagen, kwaliteit, attractie, verzorging van uitvoering, creatieve inbreng en de ambiance.

  *Bij een positieve beoordeling ontvangt de deelnemer **€ 200**.*

- Uitwerking van een **Sint-Maartensthema**

  *Elke deelnemer kan een extra premie van **€ 50** verdienen op voorwaarde dat het gekozen thema (de uitbeelding) handelt over een facet uit het leven van Sint-Maarten. Ideeën daarvan vind je op pagina 9-10.*

- De **winnaarsprijzen**

  De algemene jury bepaalt de top 7 van de winnaars.:

  - *1ste plaats: € 175*
  - *2de plaats: € 150*
  - *3de plaats: € 125*
  - *4de plaats: € 100*
  - *5de plaats: € 75*
  - *6de plaats: € 50*
  - *7de plaats: € 25*

- De **publieksprijs**

  *Het publiek kiest naar eigen smaak de mooiste deelnemer. De publiekswinnaar ontvangt **€ 175**.*

Het verloop van de jurering staat genoteerd in het juryreglement.

Ook dit jaar krijgt elke winnaar ook nog een ‘Sint-Maartenstrofee’. Deze trofee is een blijvende herinnering aan de Sint-Maartensstoet 2026.